

Piotr Chojnacki

Sprawozdanie z Kongresu międzynarodowego filozofii średniowiecznej odbytego w Lowanium-Brukseli w dn. od 28 VIII do 4 IX 1958 r.

Collectanea Theologica 29/1-4, 284-288

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

COMMUNICATA

SPRAWOZDANIE Z KONGRESU MIĘDZYNARODOWEGO FILOZOFII ŚREDNIOWIECZNEJ ODBYTEGO W LOWANIUM-BRUKSELI

w dn. od 28 VIII do 4 IX 1958 r.

Istniejący przy uniwersytecie lowańskim Wyższy Instytut Filozofii zorganizował Ośrodek badawczy de Wulf-Mansion (Centre de Wulf-Mansion), którego zadaniem ma być planowe kierowanie wydawnictwami prac nad źródłami filozofii średniowiecznej. Nazwiska dwu znanych badaczy filozofii średniowiecznej profesorów lowańskich stały się jakby sztandarem pewnego zorganizowanego ośrodka badań i wydawnictw.

Powszechna Wystawa Międzynarodowa zaplanowana do Brukseli r. 1958 dała podnetę dla Ośrodka de Wulf-Mansion, aby wykorzystać okazję Wystawy i zorganizować w Lowanium Międzynarodowy Kongres Filozofii Średniowiecznej.

Jako temat ogólny do rozważań w toku Kongresu ustalono: „Człowiek i jego przeznaczenie według myślicieli średniowiecza”. Organizatorom Kongresu przyświecała intencja, aby wielkie problemy klasyczne filozofii średniowiecznej dotyczące człowieka zostały poruszone, ale nie tylko tyle, lecz nadto, aby przebadano do jakiego stopnia filozofowie średniowieczni natrafili na te problemy, które zajmują umysły naszych czasów.

Jak zwykle podzielono obrady Kongresu. Na posiedzeniach plenarnych referenci przedstawiali ramowe tematy. Posiedzenia zaś sekcyjne miały dyskutować nad specjalnymi zagadnieniami.

Na posiedzeniach plenarnych przemawiali prof. B. Klibański: „O naturze i osobowości człowieka“, O. Chenu — „O sytuacji człowieka“, Wilpert profesor z Kolonii — „O poznaniu i prawdziwości“; p. de Candillac z Paryża — „O wartościach moralnych i społecznych“. Jak domyślać się można z tytułów podanych, referaty plenarne były dosyć ogólnikowe i faktycznie nie wносиły jakichś atrakcyjnych momentów myślowych. Nasuwały jednak refleksje, analogie i możliwości syntezy.

Na posiedzeniu plenarnym 1-go września P. Wilpert, dyrektor Instytutu św. Tomasza w Kolonii przedstawił, że filozofia średniowieczna nie stanowi jakiegoś monolitu: zarysowują się w niej różne próby rozwiązywania problemów i ich przekształcenia. Myśliciele średniowiecznych pochłaniało w dużej mierze zagadnienie o naturze nauki, zważywszy iż pragnęli stworzyć teologię naukową.

De Candillac, profesor Sorbony, nakreślił w swym referacie, jak myśliciele średniowieczni zmagali się wśród antynomii: mianowicie między dziedzictwem ideowym starożytności pogańskiej a dziedzictwem ideowym chrześcijańskim, odrzucającym mądrość tego świata. Te antynomie nie mogły być w ich warunkach kulturowych doprowadzone do syntezy, która wymagała dłuższej fermentacji myślowej i nie poprzestawania na utrzymaniu harmonii pozornej i łatwej.

Referaty posiedzeń sekcyjnych zostały podzielone na pięć grup: 1° Referaty ogólne, 2° referaty dotyczące filozofii arabskiej początków filozofii średniowiecznej, 3° filozofia XII i XIII wieku, 4° filozofia św. Tomasza z Akwinu, 5° schyłek filozofii XIII wieku i późniejszy okres.

Posiedzenia sekcyjne, na których wygłaszano po dwa do trzech referatów mimo pewnej ich koordynacji tematów do siebie zbliżonych i skoncentrowania ich na sekcjach odpowiednio rozklasyfikowanych nie zawsze skupiały uwagę około jednego tematu. Stąd zamiast wymiany zdań i dyskusji dochodziło do wynurzeń myśli bez ich konfrontacji i krytyki na podstawie ustalonego układu podstawowych pojęć.

Jednak i te wynurzenia myśli nie były bezużyteczne, gdyż często już na marginesie sekcyjnych posiedzeń wykańczały się dyskusje w rozmowach towarzyskich i zawiązywały się kontakty naukowe między myślicielami zainteresowanymi pewnymi zagadnieniami.

Oprócz tych referatowych posiedzeń odbywały się obrady Komisyj, które miały zadania wytknięte przez Komitet organizacyjny: a) rozpatrzyć stan aktualny studiów miediewistycznych, b) nauczanie filozofii średniowiecznej, c) wydanie tekstów, d) utworzenie międzynarodowego towarzystwa do badań filozofii średniowiecznej. Obrady te uzupełniały pracę na sekcjach i doprowadziły do szeregu praktycznych wniosków dotyczących bądź wydawania tekstów źródłowych według chronologicznego ich ukazywania się, a więc najprzód Platona łacińskiego, potem Arystotelesa łacińskiego, później komentarze arabskie do Arystotelesa, pisma logiczne wczesnego średniowiecza, komentarze Averroesa. Wypowiedziano się za koniecznością przyspieszenia tej akcji przez reprodukcje fotomechaniczne wydań trudnych do osiągnięcia np. Avicenny, Martianusa, Capela, Avicebrona i in.

Wyrażono życzenie, aby możliwie rychło przystąpić do wydań półkrytycznych tekstów, zanim można będzie ustalić przez porównanie zupełne wariantów różnych rękopisów.

Wywiązała się przy tym fachowa dyskusja co do możliwości pewnej redukcji aparatu krytycznego i co do ujednostajnienia znakowań krytycznych.

Owocem obrad jednej z tych Komisyj było założenie Towarzystwa Międzynarodowego do Badań Filozofii Średniowiecznej. Przewodniczącym został obrany profesor Aug. Mansion, wiceprzewodniczącymi: prof. M. de Candillac (Paryż) i prof. Wilpert (Kolonia).

Kongres zgromadził około 340 uczestników z różnych części świata, w tej liczbie obywateli polskich około 10. Z delegacji polskiej wygłosili referaty ks. P. Chojnacki „Les facteurs et les limites de la connaissance humaine d'après la critique

d'Occam et de Nicolas d'Autricourt“, o J. F. Sulowski, *Studies on Chalcidius — Anthropology-Influence — Importance.*

Otwarcia Kongresu dokonał uroczyście prezydent Kongresu prof. Le De Raeymaeker, prezydent Wyższego Instytutu Filozofii, zaś rektor uniwersytetu J. E. ks. biskup H. van Waeybergh po południu wydał przyjęcie powitalne, zapoznawcze, dla członków Kongresu.

Zamknięcie Kongresu odbyło się 3-go września o godz. 11-ej w pawilonie Stolicy Apostolskiej w obrębie Powszechnej Wystawy Międzynarodowej w Brukseli. Przybyli na nie jako goście honorowi: Komisarz Generalny Stolicy Apostolskiej M. Heymans i Baron Moens de Fering — Komisarz Generalny Rządu Belgijskiego.

Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego odczytał na zakończenie następujące wnioski Kongresu:

1. Międzynarodowy Kongres Filozofii Średniowiecznej zwraca uwagę na to, że myśl średniowieczna stanowi etap w rozwoju myśli zachodniej i stanowi cenny wkład do dziedzictwa filozoficznego w ogóle.

2. Wobec tego nauczanie filozofii średniowiecznej winno znaleźć pokaźne miejsce przy formowaniu każdego umysłu filozoficznego. Na wydziałach filozoficznych winny być utworzone katedry filozofii średniowiecznej, przy wykładaniu której należy uwzględnić szczególnie genezę i rozwój tych problemów filozoficznych, które obfitują w konsekwencje; następnie, aby studenci byli zaznajamiani z tekstami filozofii średniowiecznej.

3. Kongres wyraża pragnienie, aby przystąpiono jak najszybciej do odtworzenia i odczytania źródeł niezbędnych dla poznania filozofii średniowiecznej, a więc aby wydać teksty znane pod nazwą „Aristoteles latinus“, teksty Averroesa, Avicenny i innych arabskich oraz żydowskich autorów.

Po południu w pawilonie I. B. M. (International Business Machines) o. Busa demonstrował maszyny elektroniczne, które mają służyć do przygotowania indeksu tomistycznego

(Index Thomisticus) i wygłosił odczyt informacyjny pt. „Automatyzacja stosowana do analizy lingwistycznej dzieł św. Tomasa: program i stan obecny“. Zapowiedziano ukazanie się wkrótce indeksu do Sumy contra gentiles i do Sumy teologicznej.

Komitet Organizacyjny Kongresu uczynił wszystko, co było można, aby Kongres spełnił swe zadanie. Należy powiedzieć, że zamierzenia Komitetu zostały osiągnięte. Nie można nie wspomnieć z wdzięcznością i życzliwością, z jaką się spotkali polscy uczestnicy Kongresu dzięki niezwykłej uczynności prof. Van Breda.

Na zaproszenie prof. P. Wilperta sekretariat nowopowstałego Towarzystwa Międzynarodowego do Badań Filozofii Średniowiecznej postanowił powierzyć zorganizowanie Drugiego Kongresu Międzynarodowego Filozofii Średniowiecznej Instytutowi św. Tomasza (Thomas — Institut) w Kolonii w r. 1961.

P. Chojnacki

SPRAWOZDANIE Z XII KONGRESU MIĘDZYNARODOWEGO FILOZOFII W WENECJI — PADWIE W DN. 12—18 WRZEŚNIA 1958 R.

W porozumieniu z Federacją Międzynarodową Towarzystwa Filozoficznego XII Kongres Międzynarodowy Filozofii wyznaczono na 12—18 września w Wenecji i Padwie. Obrano jako główne tematy do opracowania: 1° Człowiek i przyroda, 2° Wolność i wartość, 3° Logika, język i przekazywanie wiedzy. Kongres zorganizowany był przez Włoskie Towarzystwo Filozoficzne przy udziale UNESCO i Rządu Włoskiego. Komitet Organizacyjny obrał powyższe tematy z tą myślą, że stanowią one centralne zagadnienie i pozwolą po upływie pierwszego pięćdziesięciolecia XX wieku na zrobienie bilansu osiągnięć ludz-